

Лихвар

Іван Липа

(Індійська легенда — за Шилінгом)

Одного разу найбільший із богів Шіва зі своєю дружиною Парваті пішов провідати свого сина, великого бога Ганеха зі слоноюю головою.

Вони увійшли до нього в храм. Це бачив один лихвар. Він був хитрий, жадібний і з усього хотів мати зиск. Непомітно, як злодій, зайшов і собі до храму та сховався за колонами, надіючись підслухати розмову богів.

І ось чує, Парваті говорить до свого чоловіка Шіви, найбільшого з богів:

— Бачили ми у садку біля храму бідного старця. Він худий, напівголий, і в його мисочці всього жменька рису та кілька дрібних монет. Це вся його милостиня за день, а тим часом він уже сорок літ молиться перед храмом, прославляє наше ім'я, посилає гарячі прохання до престоло великих богів. Коли ми, боги, будемо так байдуже ставитися до наших прихильників і справжніх слуг, то що подумують про нас віруючі? Вони почнуть на нас ремствувати і зневіряться в богах.

— Добре, — сказав Шіва, — я подбаю про нього.

Тоді звернувся до свого сина Ганеха, що надійшов на цей час:

— Сину мій! Тут під твоїм храмом уже сорок років убогий старець прославляє наше ім'я, засилає до престоло великих богів свої гарячі молитви. Чим ти його нагородиш?

— Коли на це твоя воля, тату, — відповів великий Ганех зі слоноюю головою, — то не мине й трьох днів, як цей бідняк стане багатцем. Він отримає тисячу червінців.

Усе те чув лихвар, що причаївся в сутінках за колонами. Тихенько й непомітно вийшовши з храму, він присів біля старця й почав таку бесіду:

— Дорогий мій брате! Я бачу, що ти дуже порядна і чесна людина, хоч і бідний. Я здавна до тебе приглядаюся і дуже поважаю тебе за твою побожність, тож хочу тобі допомогти. Я дам тобі в нагороду п'ять червінців, а за те ти віддаси мені всю свою милостиню, що збереш протягом трьох днів.

Бідний дуже здивувався й відповів:

— Не знаю, який тобі з того може бути зиск. Я й через два місяці не зберу милостині на п'ять червінців. Ти, мабуть, не при своєму розумі.

Увечері бідак розповів про це своїй жінці, а та й каже:

— Повір мені, друже, що лихвар не випустить із рук своєї користі. І коли він дає тобі п'ять червінців, значить, чує якусь наживу. Не треба згоджуватися. Нехай наша доля зостається в руках божих.

Та лихвар був упертий і лукавий. Другого дня він знову прийшов до старця і протягом цілого дня торгувався з ним, потрохи збільшуючи суму. Спершу давав десять червінців, потім двадцять, далі вже й сто.

Старець не погоджувався.

Знаючи, що боги вірні своєму слову, хитрий лихвар зважився дати старцеві п'ятсот

червінців, маючи надію, що сам дістане від нього тисячу.

Коли увечері старець розповів це жінці, вона змінила своє рішення і порадила погодитися.

Лихвар одразу ж дав старцеві підписати розписку, що той віддає йому всю милостиню, яку отримає протягом трьох днів. Як тільки бідний підписав, лихвар дав йому п'ятсот червінців.

Ось уже прийшов і третій день, а старець, крім звичайної вбогої милостині, ще нічого не одержав.

Лихвар почав хвилюватися, боячись втратити свої п'ятсот червінців. Тож знову зайшов крадькома до храму з надією якось довідатися, що собі гадають боги і яким чином вони дадуть бідному обіцяну нагороду.

Він знову заховався за колонами й чекав. Раптом на підлозі розсунулися кам'яні плити а тоді ще швидше зсунулися знову та так прищемили йому п'яту, що він не міг рушити з місця.

Саме в цей час лихвар почув чийсь кроки. То між колонами в півтемряві храму ходили боги. Згодом почув голоси:

— Сину мій! Чи пам'ятаєш, що я тобі казав про того побожного старця? Я знову бачу його в садку з убогою милостинею. Чи ти нагородив його, як обіцяв мені?

— Так, тату, нагородив! Половину тієї нагороди він уже одержав, а другу половину ми примусимо заплатити того ж самого жадібного глитая, бо я держу його за п'яту і без викупу не відпущу.